טעם נרכש

נמאס לכם לקשט את הבית בפוסטרים שיש גם לשכן ובצילומים מהטיול להודו שמסגרתם? רכישת יצירות של אמנים מקומיים תדרוש מכם להוציא סכום לא גבוה ובעיקר לפתח טעם אישי ואהבה לתחום | **יוליה פרילִיק־ניב**

מה משותף **לעברי לידר** ו**לרני רהב**? נכון, שניהם שופטים בתוכניות ריאליטי, אבל חוץ מזה שניהם גם אספני אמנות, מי יותר ומי פחות. אז מה צריך בשביל להתחיל לרכוש יצירות אמנות עכשווית כדי לקשט את הבית הפרטי ואף בהמשך להצטרף למועדון המכובד של לידר, רהב, **יגאל אהובי**, **עמוס שוקן** ואחרים? ראשית, צריך אהבה אמיתית לעולם האמנות והאסתטיקה הוויזואלית. **שרון תובל**, אוצר אמנות עכשווית ומנהל החממה לאמנות דיגיטלית לקידום אמנים ישראלים צעירים, חושב שאמנות

יעל ברונר, ונוס, הדפס פיגמנטי [החממה לאמנות דיגיטלית ברויאל ביץ']

היא קודם כל תשוקה: "מי שחושב שכדאי להשקיע באמנות רק בהיבט של תשואה כלכלית, עדיף שישקיע באפיקים אחרים, מחושבים יותר", אומר תובל. לדבריו, רכישת אמנות היא תורה שלמה שחייבים להתמצא ברזיה היטב. "אני אישית לא מכיר אנשים שרק רוכשים יצירות בעלות פוטנציאל כלכלי עתידי ומאחסנים אותן עד שערכן יעלה. להפך, כל אספן שאני מכיר מתמצא באמנות, חי אמנות, לומד ומתפתח, וכמובן תולה את היצירות בבית ובמשרד", הוא מוסיף.

"לא כל השקעה באמנות מניבה פירות ולא כל אספן עשה את הונו מקנייה נכונה", מסכימה **דנה גילרמן**, אוצרת ומייסדת "ויטרינה", מיזם המאפשר לקהל אוהב אמנות לרכוש עבודות של אמנים עכשוויים מוכרים במחירים נוחים. "יש הרבה ספקולנטים, הרבה מאוד אמנים, וצריך ללמוד להתנהל בחוכמה. אפשר גם להתחיל לאסוף בקטן. יש הרבה אוספים מעניינים שמורכבים מעבודות זולות יחסית, שלימים הפכו לבעלי חשיבות רבה".

עם זאת, אם מביטים על שוק האמנות בחו"ל, מדובר בשוק יציב ואף צומח. "רק לאחרונה פורסם באתר Artprice (artprice.com) ש־2013 הייתה השנה הטובה ביותר אי פעם במכירות, עם היקף של יותר מ־12 מיליארד דולר, ושנת המכירות הטובה ביותר לבית המכירות כריסטי'ס מאז הקמתו לפני 247 שנה", מספרת גילרמן.

דוגמה מקומית בולטת שממחישה את עליית ערכן של יצירות מסוימות באלפי אחוזים היא היצירה "הסעודה האחרונה" של הצלם **עדי נס**, שצולמה ב־1999 בעקבות הנסיגה מלבנון. בשנת אלפיים נמכר עותק 4 מתוך 5 לאספן אמריקאי ב־3,000 דולר, ובשנת 2013 נמכרה היצירה במכירה של סותביס בניו יורק בלא פחות מ־377,000 דולר.

"מי שאוהב אמנות ונקשר רגשית ליצירה מסוימת לא עוסק בכדאיות כלכלית", מוסיף תובל. "חייבים חוש אסתטי וטעם אישי, כמו גם יצירתיות אישית. יש אנשים שאין להם הבנה או טעם אישי, והם נוהגים להגיע למכירות ולירידים ולרכוש יצירות לפי המדבקות האדומות שלצידן (מדבקה אדומה פירושה יצירה שנמכרה, י"פ), אבל זה באמת זניח".

האם אמנים צעירים צריכים להנגיש כספית את האמנות שלהם לקהל הרחב?

"זה מאוד תלוי באמן עצמו. עולם האמנות מורכב מכמה שדות התלויים זה בזה. ישנו האמן שניצב במרכז, יש את השדה הכלכלי שכולל את האספנים, ויש את השדה המקצועי, הכולל את האוצרים, המוזיאונים, הגלריות וכדומה. כל שדה מזין את האחר. האמן אמנם יוצר את היצירה, אבל אין לו זכות קיום בלי המוזיאונים, הגלריות והאוצרים שגורמים להכרתו ולהצגת יצירותיו, והוא תלוי גם ברוכש ובאספן מבחינה כלכלית כדי להמשיך וליצור. כמו בכל תחום, מדובר באינטרסים רבים", מסביר תובל. "אני ממליץ לאמנים צעירים שפונים אליי להתפשר בתחילת הדרך מבחינת מחיר. הרוב גם עושים זאת. יש גם אמנים שמתעקשים על מחיר גבוה כי יש להם גב כלכלי מההורים או הכנסה אחרת והם לא חייבים למכור יצירות כדי להתקיים וליצור".

גילרמן מציעה לאמנים לא ללכת שולל אחרי המחירונים שנמצאים בגלריות. בדרך כלל מחירי הקנייה בפועל נמוכים בכ־20 אחוז מהרשום במחירון. "הפער הזה בסופו של דבר פוגע באמנים בתחילת דרכם: הם אלו שנתקעים עם העבודות ולא מצליחים למכור. אמנים בעלי ראומה, שיש להם מחירים גבוהים יחסית, צריכים לשמור על ערך העבודות. יחד עם זאת, גם לאמנים במעמד הזה יש היצע של עבודות במחיר נמוך יחסית, למשל עבודות קטנות, עבודות על נייר, קולאז'ים וגם הדפסים", אומרת גילרמן. "חלק גדול מהאמנים בחו"ל מוציאים גם עבודות במהדורות קטנות שמאפשרות לחובבי אמנות לרכוש אותן. גם

אסף קזליגר, ללא כותרת, הדפס פיגמנטי [החממה לאמנות דיגיטלית ברויאל ביץ']

GAMMA AGENCY, JILL [YellowKorner]

ליירון קדרון, High Expectations [החממה לאמנות דיגיטלית ברויאל ביץ']

איפה משיגים אמנות עכשווית?

חובבי אמנות המעוניינים לצעוד את צעדיהם הראשונים יכולים להתחיל בכמה מיזמים מעניינים ונגישים כספית, ברובם של אמנים צעירים:

★ צבע טרי

לפני כשבע שנים הוקם יריד "צבע טרי" במטרה לחשוף אמנים ומעצבים לקהל הרחב ונחל הצלחה מרשימה. אחת המטרות של היריד היא לענות על הביקוש הגובר מצד אוהבי עיצוב ואספנים לרכישת פריטים מקוריים וחדשניים.

מחירים: 1,000–11,000 שקל; אפשר לרכוש יצירות גם שלא בתקופת היריד.

אתר: freshpaint.co.il/he

★ THE ART LAB

יוזמה ללא מטרת רווח לקידום אמנות ישראלית עכשווית, שהוקמה על ידי אמנים צעירים ולמענם. ההתקשרות והרכישה נעשות ישירות מול האמנים (באתר, בטלפון או בסטודיו), ללא מתווכים בדרך. במיזם חברים כ־250 אמנים ישראלים.

מחירים: 300–21,000 שקל

אתר: theartlab.co.il

★ החממה לאמנות דיגיטלית במלון ישרוטל רויאל ביץ' בתל אביב

יותר מ־600 יצירות של 18 אמנים, בעיקר בתחום הצילום, הווידיאו והאנימציה, מוצגות בחללים של המלון, שהפך בעצם לגלריה לאמנות הצילום הגדולה ביותר בארץ. אפשר לרכוש (גם דרך האתר) כל צילום המוצג עד למכסת העותקים שנקבעה מראש. מלבד סיורים של חובבי אמנות ואספנים מגיעים למקום גם אדריכלים ומעצבי פנים, ובמאי צפויה במקום גם תערוכה של יוצרים בחומר.

מחירים: 2,500–10,000 שקל

אתר: digiart.org.il

★ ויטרינה

מיזם שהקימה דנה גילרמן ב"בית בנמל" (האנגר 26) בנמל תל אביב כדי לחשוף ולמכור אובייקטים של אמנים עכשוויים בולטים במחירים נגישים במיוחד. בין האמנים אפשר למצוא את **סיגלית לנדאו**, **צדוק בן דוד**, **ניר הוד**, **זויה צ'רקסקי**, **רות מישלי** ו**הילה עמרם**. רוב האובייקטים נעשו במיוחד למקום והם מיוצרים באופן חד־פעמי או במהדורות קטנות.

מחירים: 280–5,200 שקל

אתר: market.marmelada.co.il/vitrinartobjects

★ YellowKorner

רשת הגלריות הבינלאומית YellowKorner פתחה לאחרונה סניף בתל אביב (שבזי 40, נווה צדק) והיא מציעה מגוון אדיר של צילומי אמנות למכירה. הרשת, שהחלה את דרכה בצרפת וכיום יש לה 76 סניפים ברחבי העולם, מוכרת צילומים של צלמים מובילים, ובהם **דורותיאה לאנג** ו**מאן ריי**, במחירים נוחים המתאפשרים בזכות הגדלת מספר העותקים מכל יצירה (באישור היוצרים, כמובן). הרשת מבטיחה כי התמונות וההדפסים נמכרים בגלריה שלה באופן בלעדי, מודפסים באיכות גבוהה ורובם במהדורות מוגבלות של 80–500 עותקים.

מחירים: 260–5,650 שקל

אתר: en.yellowkorner.com

★ לחם ושושנים

מיזם אמנותי־חברתי שהכנסותיו מיועדות לשילוב נשים ערביות בשוק העבודה. במסגרת התערוכות של "לחם ושושנים" מציגים זה לצד זה אמניות ואמנים, ערבים ויהודים, ידועי שם או בראשית דרכם.

מחירים: 50–5,000 דולר (ובשקלים: 175–17,500); אפשר לרכוש יצירות גם מעבר לתקופת התערוכה.

אתר: breadandroses.org.il

★ סדנת בעלי מלאכה

סדנת הדפס ומרכז תרבות (יל פרץ 15, ת"א) המפיקה ומוכרת הדפסים אמנותיים. מטרתה העיקרית של הסדנה היא שימור וטיפוח טכניקות מסורתיות של דפוס ידני, ובמקום נערכים מגוון רחב של קורסים וסדנאות, השתלמויות, סיורים והרצאות הפתוחים לקהל חובב ללא ידע וניסיון וקהל מקצועי כאחד. באתר נמכרים הדפסים של אמנים ידועים כמו **דני קרוון**, **סיגלית לנדאו**, **דוד עדיקא** ו**אורי גרשוני**.

מחירים: 100–1,000 שקל

אתר: hamelaha.co.il

★ מרמלדה מרקט

באתר אפשר למצוא יצירות אמנות ממגוון סוגים ובטווח מחירים נרחב למדי, ובהן גם עבודות והדפסים של אמנים ידועי שם כמו **דוד טרטקובר**, **מירי דוידוביץ**, **דני קרמן**, **זאב אנגלמאיר**, **אלכס ליבק**, **הילית שפר** ועוד.

אתר: market.marmelada.co.il

בארץ אפשר לראות שזה מתחיל לקרות. למשל, בתערוכה של **מוש קאשי** בגלריה נגא, לצד עבודות שמן באלפי דולרים ועשרות אלפי דולרים, הוצעו הדפסים איכותיים וחתומים במהדורות קטנות ב־700 שקל. הם נחטפו".

איך נקבע מחיר של יצירה?

"המחיר תלוי בגורמים רבים ובעיקר באמן עצמו ובאישיות שלו", אומר תובל. "יש פרמטרים כמו עד כמה האמן קשור רגשית ליצירה שלו ומוכן להיפרד ממנה, מהו הפוטנציאל העתידי שלו מבחינה מקצועית, האם הציג בתערוכות, האם הציג תערוכת יחיד, היכן הציג בעבר (באיזה מוזיאון או גלריה), מה גודל היצירה, כמה עותקים יש ממנה וכמה כבר נמכרו, וכך הלאה. לשאלת האסתטיקה או היופי, כמו שמכנים זאת, אין שיקול של ממש כי מדובר בעניין סובייקטיבי לגמרי".

האם מדובר בהשקעה כלכלית או תרבותית?

"מדובר בעניין תרבותי. בחו"ל יש לאמנות מקום גבוה מאוד בתרבות, ויצירת אמנות נחשבת כמעט קדושה, ובהתאם אנשים מוכנים לשלם. בארץ אנחנו עדיין לא שם מבחינת תפיסה תרבותית, אבל בהחלט נעשים צעדים מבורכים בכיוון. בכל מקרה ברור שכל אספן מעוניין שהערך של היצירות שרכש יעלה עם הזמן".

"השקעה באמנות מפתחת את שדה האמנות, מאפשרת לאמנים להתפרנס ולהמשיך וליצור", מוסיפה גילרמן. "לא סתם בתי עסק ובנקים מתחדרים באמנות בשנים האחרונות, מקיימים תערוכות מושכות קהל ומקיימים אוספים - ברור שהכוונה היא לסמן לקהל שלהם שהם חלק מהתרבות ומהאליטה".

אז כמה עולה יצירת אמנות עכשווית?

"כל אחד יכול לאסוף אמנות, גם בעל משכורת ממוצעת. יש הרבה מכירות של עבודות קטנות, עבודות על נייר, צילומים וכן הרבה מאוד גלריות שמציעות עבודות של אמנים מתחילים. אפשר לקנות היום באתרי אינטרנט יצירות של אמנים המציעים את עבודותיהם ללא תיווך".

תובל מוסיף: "אחת התרומות של יריד 'צבע טרי' היא קביעת טווח מחירים הנע מ־1,000 שקל ליצירה עד 11,000 שקל, מה שנחשב נגיש לקהל הרחב".

למי שעושה את צעדיו הראשונים בתחום ממליצה גילרמן לשקול לשכור יועץ מעולם האמנות, ובמקביל ללמוד את הנושא, לערוך ביקורי סטודיו, לנסוע לירידים בינלאומיים נחשבים, להירשם לבתי המכירות הגדולים כדי לקבל קטלוגים ולעשות "שיעורי בית" לפני שמתחילים. "העצה הכי טובה למי שרוצים להתחיל להשקיע באמנות", היא אומרת, "היא תראו כמה שיותר, תקנו את מה שאתם אוהבים, ואחר כך תבחנו אם מדובר גם בהשקעה נכונה".